

សេចក្តីសិក្សា៖ ម៉ូឌុលនេះមានរយៈពេល ២ ម៉ោង

ម៉ូឌុល ១០ កិច្ចការពារពូជដំណាំថ្មី

គោលបំណង

បន្ទាប់ពីសិក្សាម៉ូឌុលនេះចប់អ្នកសិក្សានឹងអាច

- ១. ពន្យល់ពីមុខងាររបស់សហភាពអន្តរជាតិសម្រាប់កិច្ចការពារពូជដំណាំថ្មី
- ២. ពន្យល់ថាហេតុអ្វីបានជាពូជដំណាំថ្មីត្រូវត្រូវបានជ្រើសរើសសម្រាប់ធ្វើការការពារ
- ៣. រាយបញ្ជីអំពីតម្រូវការដែលតម្រូវសម្រាប់ពូជដំណាំមួយដែលត្រូវបានការពារ
- ៤. កំណត់ឲ្យឃើញអំពីសិទ្ធិដែលបានផ្តល់ឲ្យទៅម្ចាស់សិទ្ធិ
- ៥. កំណត់រយៈពេលសម្រាប់កិច្ចការពារដែលអាចត្រូវបានទទួល។

អារម្ភកថា

កិច្ចការពារពូជថ្មីនៃដំណាំគឺជាទិដ្ឋភាពដ៏ទៃផ្សេងមួយទៀតនៃកម្មសិទ្ធិបញ្ញា ដូចជា ស្វែងរកទទួលស្គាល់សមិទ្ធិកម្មនៃអ្នកបង្កាត់ពូជពូជដំណាំថ្មី ដោយផ្តល់ជូនពួកគាត់នូវរយៈពេលកំណត់មួយនិងសិទ្ធិផ្តាច់មុខមួយ។ ពូជថ្មីត្រូវតែបំពេញបាននូវលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យជាក់លាក់ ទើបទទួលបាននូវការការពារផ្សេងៗ

ការគ្រប់គ្រងកិច្ចការពារអំពីកិច្ចការពារពូជដំណាំថ្មីគឺត្រូវបានយោងតាមសហភាពអន្តរជាតិសម្រាប់កិច្ចការពារពូជដំណាំថ្មី(UPOV) ដែលជាអក្សរកាត់ពីឈ្មោះជាភាសាបារាំងសម្រាប់អង្គការ(Union International pour la protection des obtentions végétales)។

ហេតុអ្វីត្រូវការការពារពូជដំណាំថ្មី?

កិច្ចការពារគឺអាចធ្វើទៅបានចំពោះពូជដំណាំថ្មីមួយ ការការពារផលប្រយោជន៍របស់អ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំ ក៏ដូចជាការលើកទឹកចិត្តការអភិវឌ្ឍន៍សម្រាប់ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រភេទដំណាំសម្រាប់កសិកម្ម សាករវប្បកម្ម និងព្រៃឈើ។ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រភេទដំណាំគឺជាធាតុដែលសំខាន់ និងកាត់បន្ថយការចំណាយ ក្នុងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវដំណើរការ និងគុណភាពនៃដំណាំគ្រប់ប្រភេទ។

ការបង្កាត់ពូជដំណាំថ្មីតម្រូវឱ្យមានការវិនិយោគត្រឹមត្រូវក្នុងលក្ខខណ្ឌជំនាញ ភាពប៉ិនប្រសប់ ធនធានវត្ថុធាតុដើម លុយ និងពេលវេលា។ លទ្ធភាពទទួលបាននូវសិទ្ធិផ្តាច់មុខចំពោះពូជដំណាំថ្មីមួយ ផ្តល់ឱ្យអ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំជោគជ័យម្នាក់ នូវឱកាសសមស្របទទួលបានមកវិញនូវការចំណាយរបស់ខ្លួន និងមូលនិធិជាសំខាន់ សម្រាប់ការវិនិយោគបន្ត។ អវត្តមានសិទ្ធិរបស់អ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំ បំណងទាំងនេះគឺលំបាកនឹងសម្រេចបានដោយសារមិនមានអ្វីរារាំងអ្នកដទៃទៀតពីការប្រើប្រាស់ពូជដំណាំ ឬបំណែកពូជ និងលក់ពូជដំណាំ ក្នុងកម្រិតពាណិជ្ជកម្ម ដោយគ្មានការផ្តល់ការទូទាត់ដល់អ្នកបង្កាត់ពូជ។

គេពូជដំណាំថ្មីអាចត្រូវបានការពារយ៉ាងដូចម្តេច?

កិច្ចព្រមព្រៀងTRIPS អនុញ្ញាតឲ្យមានកិច្ចការពារបីប្រភេទ៖

- ១. តាមរយៈយន្តការប្រកាសសន្លឹកបត្រតកកម្ម
- ២. តាមរយៈប្រព័ន្ធពិសេសមួយ("sui generis") ដែលបានទាក់ទងនឹងដំណាំ
- ៣. ឬតាមរយៈការរួមបញ្ចូលយន្តការទាំងពីរខាងលើ

មានការប្រកាន់ទស្សនៈយ៉ាងទូលំទូលាយថាប្រភេទពូជដំណាំថ្មីភាគច្រើនមិនឆ្លើយតបទៅនឹងលក្ខខណ្ឌមានជំហានរកឃើញថ្មីរបស់ប្រព័ន្ធការពារប្រកាសសន្លឹកបត្រតកកម្ម ដោយសារពូជដំណាំទាំងនេះ ជាលទ្ធផលនៃសកម្មភាពដែលធ្វើឡើងមានគោលដៅ ច្បាស់លាស់ និងការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិជ្ជាដែលមានស្រាប់។ នេះមានន័យថាការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធច្បាប់ប្រកាសសន្លឹកបត្រតកកម្មអាចមានផលលំបាក។ ហេតុដូច្នេះ ប្រទេសជាច្រើនលម្អៀងទៅយកប្រព័ន្ធពិសេសមួយ("sui generis") សម្រាប់ការពារប្រភេទដំណាំ។

សំណួរវាយតម្លៃខ្លួនឯង (SQA)

SQA ១. តើគោលបំណងនៃកិច្ចការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំគឺជាអ្វី?

១. ធានានូវការបន្តផ្គត់ផ្គង់ប្រភេទថ្មីនៃពូជដំណាំដោយកិច្ចការពារផលប្រយោជន៍របស់អ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំ

២. ធានាការផ្គត់ផ្គង់ពូជដែលសុទ្ធ និងមិនកែប្រែ

សរសេរចម្លើយរបស់អ្នកនៅទីនេះ:

ចុចទីនេះសម្រាប់ចម្លើយ

SQA ១ ចម្លើយ

១ គឺត្រូវ ចម្លើយទី២ គឺពាក់ព័ន្ធនឹងការត្រួតពិនិត្យគុណភាពផលិតកម្មពូជ និងដំណាំ

**តេចនិកលក្ខណៈរបស់ប្រភេទពូជដំណាំថ្មីដែលនឹងអាចត្រូវបានការពារមាន
អ្វីខ្លះ?**

ក្រោមច្បាប់នៃអនុសញ្ញា UPOV ឆ្នាំ១៩៩១ ប្រភេទដំណាំត្រូវតែ

- ១. ថ្មី
- ២. ខុសប្លែក
- ៣. ឯកសណ្ឋានភាព
- ៤. ស្ថិរភាពបិតថេរ និង
- ៥. មានការដាក់ឈ្មោះត្រឹមត្រូវ។

តម្រូវការភាពថ្មីដើម្បីធានាថាប្រភេទពូជដំណាំមិនទាន់ត្រូវបានធ្វើពាណិជ្ជកម្មនៅ
ឡើយ។ នេះគឺជាការវាយតម្លៃយ៉ាងហ្មត់ចត់ផ្នែកច្បាប់ មិនមែនផ្នែកបច្ចេកទេសនោះទេ។
ដំណាំក៏ត្រូវបានតម្រូវឲ្យដាក់ឈ្មោះផងដែរ ដែលជាឈ្មោះទូទៅរបស់ពូជដំណាំនោះ។ មាន
ការវាយតម្លៃផ្នែកបច្ចេកទេសបីប្រភេទ៖ ភាពខុសប្លែក ឯកសណ្ឋាន និង ស្ថេរភាព (DUS)។
មើលប្រភេទនីមួយៗនៃការវាយតម្លៃទាំងនេះ។

ភាពខុសប្លែក

ពូជដំណាំដែលចាត់ទុកថាមានភាពខុសប្លែកពីគេ លុះត្រាតែមានភាពខុសគ្នាដាច់ស្រឡះពីពូជដទៃទៀត ដែលគេស្គាល់ជាទូទៅ ត្រឹមកាលបរិច្ឆេទនៃការដាក់ពាក្យស្នើសុំសិទ្ធិឬកាលបរិច្ឆេទសិទ្ធិអាទិភាព។ និយមន័យបច្ចេកទេសពិតប្រាកដនៃភាពខុសប្លែកបិតនៅលើការពិពណ៌នាជីវសាស្ត្រនៃពូជដំណាំ និងគីហ្វូសពីវិសាលភាពនៃម៉ូឌុលនេះ។ វាគឺជាការគ្រប់គ្រាន់ដែលនិយាយថាអ្នកជំនាញបច្ចេកទេសម្នាក់នឹងត្រូវតម្រូវឲ្យផ្តល់គំនិតក្នុងបញ្ហានេះ។

ឯកសណ្ឋានភាព

ពូជដំណាំដែលចាត់ទុកថាមានឯកសណ្ឋានភាព លុះត្រាតែអាចរក្សាឯកសណ្ឋានភាពគ្រប់គ្រាន់នូវចរិតលក្ខណៈពាក់ព័ន្ធរបស់ពូជ ទោះបីពូជដំណាំនោះ ត្រូវបានផលិតតាមរយៈភេទឬអភេទក្តី។

ជារួមនេះមានន័យថា ពូជដំណាំមានភាពដូចគ្នាឬប្រហាក់ប្រហែលគ្នាទាំងអស់អាស្រ័យ លើលក្ខណៈនៃវិធីសាស្ត្របង្កាត់ពូជ

ស្ថិរភាព

ពូជដំណាំដែលចាត់ទុកថាមានស្ថិរភាព លុះត្រាតែចរិតលក្ខណៈចាំបាច់របស់វាគ្មានការប្រែប្រួលនៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃវដ្តលូតលាស់និងជំនាន់នីមួយៗ។

នេះមានន័យយ៉ាងខ្លីថាជាប្រភេទដំណាំគួរនៅតែរក្សាបាននូវភាពដូចគ្នាក្នុងរយៈពេលនៃការបង្កាត់ពូជដោយគ្រាប់ពូជ និងវិធីសាស្ត្រផ្សេងៗ។

ជាការពិតគ្រប់លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យបច្ចេកទេសបីចុងក្រោយទាំងនេះត្រូវបានពិនិត្យមុននឹងផ្តល់សិទ្ធិអ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំ។ ការពិនិត្យបច្ចេកទេសគឺត្រូវបានធ្វើឡើងដោយអ្នកពិនិត្យដែលមានសិទ្ធិ។

តើអ្នកកាន់កាប់ការការពារមានសិទ្ធិអ្វីខ្លះ?

ក្រោមច្បាប់នៃអនុសញ្ញា UPOV ឆ្នាំ១៩៩១ គ្រប់គ្រងលើកិច្ចការពារដែលត្រូវបានផ្តល់ឲ្យអ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំ សកម្មភាពដូចខាងក្រោមទាមទារឲ្យមានការអនុញ្ញាតជាមុនពីរម្ចាស់សិទ្ធិ៖

- ១. ការផលិត ឬការផលិតឡើងវិញ (ចំនួនច្រើន)
- ២. លក្ខខណសម្រាប់គោលបំណងបង្កាត់ពូជ
- ៣. ការស្តុកទុកសម្រាប់លក់
- ៤. ការលក់ ឬធ្វើទីផ្សារផ្សេងៗ
- ៥. ការនាំចេញ
- ៦. ការនាំចូល
- ៧. ការតម្កល់ទុកសម្រាប់គោលបំណងខាងលើ។

ចាំបាច់គួរកត់សម្គាល់ថា សកម្មភាពដូចខាងក្រោម មិនទាមទារឲ្យមានការអនុញ្ញាតពីអ្នកកាន់កាប់សិទ្ធិឡើយ៖

សកម្មភាពឯកជនគ្មាន គោលបំណងពាណិជ្ជកម្ម

សកម្មភាពសម្រាប់គោលបំណងបទពិសោធន៍

សកម្មភាពធ្វើឡើងសម្រាប់គោលបំណងបង្កាត់ពូជ និងធ្វើអាជីវកម្មពូជដំណាំផ្សេងៗ។ ការលើកលែងចំពោះករណីនេះ គឺ ក្នុងករណីពូជដំណាំដែលមានស្រឡាយសំខាន់និងពូជដំណាំផ្សេងទៀតមួយចំនួន ដែលមិនអាចធ្វើអាជីវកម្មដោយគ្មានដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីអ្នកបង្កាត់ពូជនៃពូជដំណាំដើម។

កិច្ចការពារក្រោមចំណុច (១) អាចមានន័យថាកសិករត្រូវការការអនុញ្ញាតពីអ្នកកាន់កាប់សិទ្ធិដើម្បីសន្សំពូជទុកពីដំណាំមួយសម្រាប់ការដាំដុះបន្ទាប់។

យ៉ាងណាក៏ដោយ ច្បាប់នៃអនុសញ្ញា UPOV ឆ្នាំ១៩៩១ មានករណីលើកលែងជាជម្រើសដែលអនុញ្ញាតឲ្យរដ្ឋ មិនរាប់បញ្ចូលកសិដ្ឋានសន្សំពូជពីវិសាលភាពសិទ្ធិរបស់អ្នកបង្កាត់ពូជ និងយកដំណោះស្រាយបញ្ហានេះ ដែលសមស្របតាមស្ថានភាពកសិកម្មជាតិរបស់ខ្លួន។ ជាក់ស្តែងប្រទេសទាំងអស់ដែលបានចូលជាសមាជិកច្បាប់ឆ្នាំ១៩៩១បានទទួលយក “ឯកសិទ្ធិរបស់កសិករ” នៅក្នុងទម្រង់មួយ ឬទម្រង់ដទៃទៀត។

តើសិទ្ធិរបស់អ្នកបង្កាត់ពូជមានរយៈពេលប៉ុន្មាន?

រយៈពេលអប្បបរមាដែលបានពិពណ៌នាក្នុងច្បាប់ឆ្នាំ ១៩៩១ គឺ៖

- ២៥ ឆ្នាំ សម្រាប់ដើមឈើ និងវល្លិ៍
- ២០ ឆ្នាំ សម្រាប់ដំណាំដទៃទៀត

សម្លេងវគ្គទី១ ៖ តើអ្នកបង្កាត់ពូជអាចទទួលបានកិច្ចការពារថ្នាក់ពិភពលោក សម្រាប់ដំណាំមួយឬទេ?

ដូចវិធីសាស្ត្រដទៃទៀតនៃកិច្ចការពារដែរ ក្នុងករណីជាច្រើន សិទ្ធិរបស់អ្នកបង្កាត់ពូជត្រូវបានផ្តល់ឲ្យក្នុងរដ្ឋនីមួយៗ ដែលអ្នកបង្កាត់ពូជស្វែងរកកិច្ចការពារ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ មានប្រព័ន្ធល្អដែនដីមួយចំនួន (ឧទាហរណ៍ ការិយាល័យសហគមន៍ពូជដំណាំសម្រាប់សមាជិកនៃសហភាពអឺរ៉ុប) ឬក្រោមការអភិវឌ្ឍ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ កិច្ចការរបស់UPOV ធ្វើឱ្យងាយស្រួលក្នុងដំណើរការនេះ ដោយលើកទឹកចិត្តដល់សមាជិកឲ្យទទួលស្គាល់ការធ្វើតែស្តុបច្ចេកទេសដែលធ្វើឡើងក្នុងរដ្ឋសមាជិកដទៃទៀត។ នេះជួយកាត់បន្ថយតម្លៃ និងការខំប្រឹងដើម្បីទទួលបាននូវកិច្ចការពារក្នុងប្រទេសជាច្រើន។

សង្ខេប

កិច្ចការពារត្រូវបានផ្តល់ឱ្យពូជដំណាំ ដើម្បី ការពារផលប្រយោជន៍អ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំ ជាការលើកទឹកចិត្តដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ពូជដំណាំឱ្យប្រសើរឡើងសម្រាប់កសិកម្ម សាករវប្បកម្ម និងព្រៃឈើ។ ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវប្រភេទដំណាំគឺជាធាតុដែលសំខាន់ និងកាត់បន្ថយការ ចំណាយ ក្នុងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវដំណើរការ និងគុណភាពនៃដំណាំគ្រប់ប្រភេទ។

ប្រទេសជាច្រើនបំផុត បានទទួលស្គាល់សិទ្ធិអ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំដោយប្រើប្រាស់ច្បាប់ ពិសេសផ្នែកលើអនុសញ្ញា UPOV ដែលត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយការិយាល័យនៃសហភាពដែល មានមូលដ្ឋាននៅទីក្រុងហ្សឺណែវ។

ដើម្បីទទួលបានការពារ ពូជដំណាំត្រូវ៖

- មានភាពថ្មី
- ភាពខុសប្លែក
- ឯកសណ្ឋានភាព
- ស្ថិរភាព និង
- មានការដាក់ឈ្មោះត្រឹមត្រូវ។

ជាកម្មវត្ថុនៃការត្រួតពិនិត្យបច្ចេកទេស

នៅពេលបានផ្តល់កិច្ចការពារឲ្យអ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំ សកម្មភាពដូចខាងក្រោមទាមទារ ឲ្យមានការអនុញ្ញាតជាមុនពីម្ចាស់សិទ្ធិ៖

- ១. ការផលិត ឬការផលិតឡើងវិញ (ចំនួនច្រើន)
- ២. លក្ខខ័ណសម្រាប់គោលបំណងបង្កាត់ពូជ
- ៣. ការស្តុកទុកសម្រាប់លក់
- ៤. ការលក់ ឬធ្វើទីផ្សារផ្សេងៗ
- ៥. ការនាំចេញ
- ៦. ការនាំចូល
- ៧. ការតម្កល់ទុកសម្រាប់គោលបំណងខាងលើ។

ប្រទេសជាច្រើនបានអនុម័តច្បាប់ពិសេស ដែលអនុញ្ញាតឲ្យកសិកររក្សាទុកពូជ ឬ បំណែកពូជពីដំណាំមួយសម្រាប់ការដាំដុះនៅពេលបន្ទាប់។

រយៈអប្បបរមាសម្រាប់ការការពារគឺ៖

- ២៥ ឆ្នាំ សម្រាប់ដើមឈើ និងវល្លិ៍
- ២០ ឆ្នាំ សម្រាប់ដំណាំដ៏ទៃៗទៀត

មុខងារដ៏សំខាន់មួយរបស់ UPOV គឺជួយអ្នកបង្កាត់ពូជដំណាំឲ្យទទួលបានកិច្ចការពារ ក្នុងប្រទេសជាច្រើន។ ការសម្រេចបានកិច្ចការនេះ តាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ ដោយលើកទឹក ចិត្តប្រទេសផ្សេងៗឲ្យទទួលយកលទ្ធផលតែស្តីពីប្រទេសដ៏ទៃៗទៀតជាសមាជិករបស់ UPOV ។

អត្ថបទច្បាប់៖

- អនុសញ្ញា UPOV (ច្បាប់ ឆ្នាំ១៩៩១)
- កិច្ចព្រមព្រៀង TRIPS